

Szentpáli Gavallér Zsuzsa

Julka

Amikor kora reggel bekopogott az ajtón, Sanya bácsi már a varrógépnél ült, egy hosszú szűrátétes falvédő mintáit futtatta a kattogó masina alatt. Ma meg szeretném tanulni a varrást is, mondta Julka köszönés helyett, és leült az öreg mellé. Persze, persze, megtanítalak én arra is, mondta Sanya bácsi, aztán szépen felsorolta, hogy mi mindent kell ismernie annak, aki varrni is akar, aki már nemcsak a műveletek végén metszi ki a csipkéző ollóval a felső anyagból a felesleges filcet, mert ugye, már az is komoly feladat, hogy ne vágjunk bele az alsó rétegbe, meg a távolságot is meg kell tartani a levarrástól. Jó szem kell ahhoz, fiam, mondta Sanya bácsi, aki mindenkit csak fiamnak szólított, akár lány, akár férfi volt az illető, aztán hozzátette, hogy Julka eddig szépen haladt ezzel a részével a munkának, akár virágról, rozettáról vagy szív formáról is volt szó. Látszik, hogy varró családból származol, te gyerek, ügyes a kezed is, mert az is nagyon szükséges ehhez a munkához, hiszen mire odajutunk, hogy kimetsszük a mintát, addigra már annyi minden megtettünk a dolog érdekében. Olyan ez, ahogy a Jóisten teszi ránk a terhet, egyiket a másik után, megformázza szívnek, rozettának meg virágnak is, és nem is tudjuk, minek az a sok minden, aztán jön az ollóval, kicsipkedi a mintát rajtunk, kivillan a szép belső szín és megmutatja, milyen is az ember legbelül. Persze, persze, megtanítalak

én, a varrásnál nagyon figyelni kell a cérnára, hogy el ne szakadjon, vezesd lassan, okosan, mint az élet fonalát, nem kapkodunk el semmit, akkor se, ha tudod, hogy időre kell elkészülnie a szűrnek vagy a terítőnek, vékony szál az, hamar összegabalyodik, ha nem vigyázol. Miközben Sanya bácsi beszélt, keze tartotta az anyagot a tű alatt, ami fel- és leugrált a megadott ritmusban. Julka figyelte a mozdulatait, szinte érezte a filcet az ujjai között, már varrt életében, hogyne varrt volna, tudta, mire kell figyelni, csak éppen szűrátétest nem varrhatott még eddig. Régen még ollót se foghatott a kezébe, aztán egyszer azt is kikönyörögte, hogy ő is szeretné már kimetszeni azokat a gyönyörű formákat, és elsőre nem is sikerült igazán, még jó, hogy elrontott darabot adtak neki próbára. Később aztán egyre szebbre sikerültek a vágások, és közben számtalanszor megleshetette, hogy hogyan lesz az elképzelt, száraz, mosott szappannal megrajzolt vonalakból hatalmas terítő tele burjánzó virágokkal, levelekkel, ágakkal. Persze, persze, megtanítalak én, mondta megint Sanya bácsi, és mintha Julka gondolatát is kitalálta volna, azzal folytatta, hogy nem elég ám, hogy szépen tudd levarrni a mintákat, azokat meg is kell tervezni. Olyan ez, ahogy a Jóisten, amikor bennünket kitalált, jó alaposan átgondolta az életünk ágait és bogait, hogy hova kell egy szív, hová egy rozetta meg egy kis virág levéllel és levél

nélkül, hogy kerek legyen az egész, szemnek tetsző és formás. Nem könnyű ez, hiszen kezdettől fogva el lehet rontani, és akkor hiába a sok munka, arról nem is szólva, hogy itt görnyedünk egész nap a szobában, az asztal és a gép mellett, ülünk, hajolgatunk,

rontjuk a szemünket még éjszaka is, ha sürgős a megrendelés, nem bírja azt mindenki, fiam, csak az, aki erre rendeltetett. No, valóban meg akarod tanulni a varrást, kérdezte, miközben leállította a gépet, a kezét az ölébe tette és Julkára nézett.

Nikilauda

Na, kiskeziticsókolom, most szépen helyet cserélünk, és magácska ül a kormányhoz. Így, ni, most megigazítja magának az ülést, azért ne olyan közel, még az orra odatapad az ablakhoz, hehe, most jó lesz. Mi az, hogy nem éri el a lába a pedált, akkor mégis csak egy kicsit közelebb. Rendben, a következő lépés a külső visszapillantó tükör, na, szépen, azokkal a gombokkal, ott, bal oldalt, jobb oldalt. Ügyesügyes, akkor, ahogy a múltkor is gyakoroltuk, kuplung, kulcs, egyesbe tesszük, igenigen, és indítunk, lassan engedjük fel a kuplungot, finoman bánunk a pedálokkal, mint egy gyengéd szeretővel, hehe.

Ma forgalomban fogunk kicsit gyakorolni, ne nézzen rám ilyen ijedten, különben sem engem kell nézni, hanem az utat, mindig előre tekintünk. Jó, akkor most talán váltsunk kettesbe, ne bögessük azt a motort, ne bennünket bámuljon az egész utca. Majd akkor, ha gyalogosan végigsétál rajta, kiskeziticsókolom, akkor bámulhatják.

Kitesszük a kezünket, ahogy még az öregapám mondta. Hogy ez mit jelent? Indexelünk, azt. Jó, szépen besorolunk és haladunk a forgalommal. Most válthat hármasba, ejnye, ne a

váltókart nézze, hanem a forgalomra figyeljen, a mindenségit, khmm, na, ügyesügyes. Itt lehet menni nyugodtan hatvannal, ha látja a hatvanas táblát, akkor irány Horány. Ki kell használni a lehetőségeket az életben, de közben persze betartjuk a szabályokat, azért vannak, hogy mindenki betartsa. Igaz, nem mindenkit érdekel a sebességkorlátozás, na, azokat szokták lekaparni az autópályakorlátról, ne ijedjen meg, magával ez nem fog megtörténni. Azért sohase felejtse el, hogy ha már harminccal is megy, akkor másodpercenként majd egy métert tesz meg a kocsival, és egy balesetnél még húsz centi is sokat számít. Ügyesügyes, csak így tovább, ja, most lefordulunk balra. Balra, mondom, balra, melyik a bal keze? Rendben, ez itt egy kis csendes környék. Nézze csak meg ezeket a házakat, mindegyik egy kis palota, hogy van az embereknek ennyi pénze ilyen hatalmas kacsalábonforgót idevarázsolni. Nem, nem hiszem, hogy tisztességes munkával ennyi pénzt lehet keresni. Maga mit tanul az egyetemen? Micsoda? Lingviztikát? Az meg mi a fene? Akkor maga se fog soha ilyen házban

lakni. Persze, persze, ne is bánja, itt a fűtési költség nagyobb, mint az én havi fizetésem. És micsoda járgányok parkolnak errefelé, ezt az Audit lesse meg, 4,2 literes, 430 lóerős és 4,8 másodperc alatt felgyorsul százkilométerperóra. Az új középmotoros roadster, kicsit azért olcsóbb, mint a V10-es. Ezzel aztán én is elszáguldoz-nék az autópályán, khmm, no, de ilyet nem teszünk, már megbeszéltük.

Most megint nem figyelt! Jobbkéz-szabály, kiskezitcsókolum, egy ilyen hiba és azonnal kihajítja az autóból a vizgáztató. Tessék figyelni a táblákat,

nem sordísznek vannak kirakva az út szélén. Rendben, itt most jobbra, szépen ráfordulunk a nagyforgalmi útra. Kora délután még nincs nagy tömeg, két óra múlva itt már se előre, se hátra. Lassabban, lassabban, LASSABBAN! FÉK! Nem látja, hogy elöl piros a lámpa? Istenem, most meg lefulladt a motor is, hát magából aztán sohasem lesz nikilauda!

Na, ne sírjon már, kiskezitcsókolum, meglátja, meg lehet ezt tanulni, csak egy kis idő kell hozzá, na, azért próbáljunk meg elindulni, mert egyre hosszabb mögöttünk a sor...

Ugrótorony

Emlékszem arra a délutánra, amikor a bátyám bejelentette, hogy Pestre fog egyetemre járni. Ültünk a városi strand gyepén, és Karesz éppen az utolsó három sült krumplit halászta el előlem a papírtányérról. Vigyorogva egyszerre az összeset a szájába tömte, zsíros kezével megborzolva félig száradt hajamat, és kibökte, hogy döntött. Aztán a tőle megszokott, könnyed mozdulattal ledobta a válláról a törölközőt, közben megismételte kedvenc mondatát, hogy na, öcskös, nem kell pánikolni, minden jó lesz, és rám nézett:

– Jössz?

– Nincs kedvem – morogtam magam elé.

– Mielőtt elmegyek, tuti, hogy egyszer leugrasz a tizesről – jelentette ki, és elballagott az ugrómedence felé.

Néztem, ahogy ruganyos léptekkel eléri a zuhanyozót és alááll. A strand

tele volt. A gyerekmedence felől hatalmas zsidobongás hallatszott, a sportmedence mellett alsós osztálytársaim gyakorolták a fejesugrást. Örültem, hogy messze voltak tőlem, meg hogy el voltak foglalva, és eszükbe se jutott tiszta unalomból a táskámmal focizni, a pulóveremet vagy éppen a tornazsákomat eldugni. Ahogy ezt a nagyszünetben az udvaron és a suliban is gyakran csinálták, hiába próbáltam utánuk bicegni a rossz lábammal. Itt békén hagytak. Amióta a bátyám kicsit megszorogatta őket, csak messziről mutogattak rám néha röhögve és betartva a biztonsági távolságot. Hanyatt dőltem és kinyújtóztam a leterített, rövid törölközőn. Az augusztusi égen egyre több felhő gyülekezett, de még meleg volt. Fejem alá tettem a kezemet, éreztem a fűszálak között az éles kavicsok szúrását. A karomon egy eltévedt

bodobács kapaszkodott fel. Hagytam, hogy végiggyalogoljon a hónaljaimig, ki akartam bírni, hogy akár még meg is csíphet, nem érdekel, de aztán mégis felültem és lesöpörtem magamról. A bogár Karesz táskája és sportcipője közzé esett, kétségbeesetten kapálózott felfelé meredő lábaival.

Szerettem idejárni. Ahogy tavasszal kinyitottak, késő őszig szinte minden nap itt lógtunk. Tágas menedékhely volt ez a tízemeletes lakótelepi kislakásból és szüleink állandó veszekedése előtt. Látásból ismertem az összes bódést, úszómestert és kabinosnőt, de még sohasem beszélgettem egyikkel sem. Nem hiszem, hogy bármelyikük is tudta volna a nevemet. Felvettem két apró kavicsot a földről, és betettem egyet-egyet Karesz cipőjébe. Mosolyogtam, ahogy arra gondoltam, hogy biciklizés közben majd a talpa alá csúszik, talán egyszerre mind a kettő. Gondoltam, hogy kikaparok valahonnan egy jó nagyot is és úgy, ahogy van, földdel együtt, a spottáskájába teszem, hogy emlékezzen rám, ha majd Pesten kinyitja valami fedett uszodában. Hirtelen hideg cseppeket éreztem a bőrömön.

Felnéztem. A bátyám állt felettem és megrázta a haját.

– Na, mi van már, jössz?

– Oké – mondtam, és feltápáskodtam.

Talán szándékosan, de az is lehet, hogy csak véletlenül, a sportmedence felé kanyarodott, aztán megállt az egyik rajtkó előtt. Ránézett az osztálytársaimra, akik a medence mellé telepedtek le, és azt mondta:

– Mutasd meg nekik.

Felálltam a régi, szinte porladozó kőkockára, forró felülete égette a talpamat. Vettem egy mély levegőt, magasra lendítettem mindkét karom, becsuktam a szemem és beugrottam a vízbe. Úgy éreztem, tökéletesre sikerült, de ahogy újra felbukkantam és megfordultam, megint csak a fiúk röhögése zúgott a fülemben. Engem bámultak. Karesz megvárta, amíg kimászok a medencéből, barátságosan megütögette a vállamat, aztán elindult az ugrótorony felé.

Lassan kullogtam utána. Eszembe jutott a cipőjében lapuló két kis kavics, és elhatároztam, hogy mindenképpen teszek még egy lucskos követ a táskája belső zsebébe, mielőtt elutazik.

Bölcsek

Órákig tartó várakozás után, túlsúfolt folyosókról esünk kopottas asztalaik elé, panaszainkra nem válaszolnak, közönyös tekintetük elriaszt bennünket még a reménytől is. Felületesen végigkopogtatják testünk fájdalmas pontjait, hümmögve

fejüket csóválják, aztán hazaküldenek.

Vagy éppen süppedő fotelekben, tompán elegáns szobákban fogadnak bennünket. Bólogatva jegyzetelik féltre meinket, arcukon barátságos maszk, hallgatásuk tudatlanságukat leplezi.

Hosszas vizsgálgatások, nagy összegű honoráriumok után se érezzük, hogy megértettek bennünket.

Vagy éppen sejtelmes weboldalakon hirdetik alságos tudományukat, ismeretlen idegen szavakkal megtűzdelt okossággal igyekeznek elemezni lelkünket. Külföldi áltudósokra hivatkoznak, akiknek nevét sehol máshol nem találjuk a neten. Mindenért a stresszt, a környezetszennyezést, rossz étkezési szokásainkat, a csillagok állását, az univerzum kisugárzásait és a traumáinkat teszik felelőssé. Bonyolult elektronikus masinákkal mérik gondolataink rezgéseit, pántokat tesznek kezünkre és lábunkra, azt ígérik, hogy apró villanásokkal kitisztítják az életünket. Kegyetlen kérdésekkel bombáznak, amiktől csak még jobban szégyelljük érzelmeink meztelen kiszolgáltatottságát.

Vagy éppen gondosan elkészített videóokban halk és jelentőségteljes hangnemben magyarázzák a stabil anyagi helyzet fontosságát és a pszichére gyakorolt erejét. Az aktuális gazdasági tendenciák jelentőségét elemzik, és kiemelve önnön szerepüket a probléma megoldásában előre megmondják a változások következményeit. Félig lehunyt szemmel, lebiggyesztett ajakkal

becsmérlik eddigi próbálkozásainkat, és ha megbízunk bennük, határozott semlegességgel herdálják el verejtékes vagyunkat.

Vagy éppen szépséget, fiatalságot, energiát, sikert ígérnek, és körbezsonganak bennünket egy elérhetetlen valóság árnyképével. Kiretusált fotóikon a harmonikus örömvilág egy karnyújtásnyira van. Az állítják, hogy mindezt megérdemeljük, hogy új jelent teremtenek, és csak rajtunk múlik, hogy sikerül-e. Kígyózó algoritmusuk kielemezi karakterünket, szokásainkat és kedvenc háziállatainkat, majd kiválaszt számunkra egy újabb álomférfit, álomnőt, vagy megígéri, hogy irgalommentesen megoldja az összes problémánkat a régivel.

Amikor aztán minden összeomlik, a legmélyebb ponton, bűgő hangú telefonvonalak, kézbesíthetetlen e-mailek és kiürített irodák falai mögött valamennyien feloldódnak az ismeretlenség ködében.

Valódi bölcsék már nincsenek, vagy ha mégis, rejtett csendben várakoznak, hogy összeszedhessék életünk cserepeit, és összeragaszthassák azzal a tudással, amiről valahol egyszer azt írták, hogy felülről való.

